

Varlık Ve Allah'a Dair Beş Önemli Not

1) Vahiy Dilinde Varlık Kavramı

Nasıl ki, bütün gelişmişliğine rağmen yapay ürünler, doğal olanlarının yerini tutamıyor; çünkü yapay şeyler sınırlı ve belli bir zihin ve sürecin ürünüdürler. Doğal olanlar ise, milyarlarca yılı aşan ve kâinat kadar bilinç içeren bir sürecin meyvesidirler. Aynen bunun gibi, vahiy dediğimiz kâinatın logosu ve mantığı da, bütün geçmiş ve geleceğin, fizik ve metafiziğin dili ve ifadesidir. Buna mukabil günlük çarşı dilimiz ise, en fazla yüz yıllık bir birikime ve derinliğe sahiptir. Ana konumuza geçmeden önce, bir-iki örnek verirsek bu çetrefilli ve derin yapıyı biraz aydınlatmış oluruz. İşte:

Âdem (insanoğlu) daha soyut kavramları bilmeden, çıplaklığın utanç verici olduğunu bilmiyordu. Sonra üst korteks ve süper ego sayesinde soyut değerleri öğrenince o çıplak kişiliğini meşeliğin içinde (bir orman gibi olan bilinçaltında) gizlemeye çalıştı. (Tekvin, 2–5)

Bu tarz bir izah, belki sıradan bir insan için çok şey ifade etmeyebilir. Fakat Antropolojiyi, Psikolojiyi, Nörolojiyi bilen bir bilim adamı için bu iki satır, iki müstakil kitap kadar bilgi veriyor. Nitekim Tekvin kitabının daha ileriki bölümlerinde bu meseleyi izah eden bir pasaj daha var:

“İbrahim, Rabbi (geliştirici ilahi gücü) mamre meşeliği içinde gördü” (Tekvin, 18 / 1)

Evet, Âdem (insanoğlu) Rabbin (geliştiren ilahi gücün) onu gelişmeye çağırmasına mukabil, eski ilkel ve çıplak kişiliğini imha edemiyor; sadece süper ego ve üst korteks altında (yani bilinçaltında) onları gizliyor. Ve burada, bu insanî yapıda kadın ve erkek eşit olduğundan Allah (Rabb) direkt olarak âdem ile konuştu, deniyor. Âdem (insanoğlu) soyut kavramları (isimleri) öğrenince, ilahi bir varlık oldu. Bu devrenin sonunda Allah'ın oğulları ve kızları olan insanlar birbirleriyle evlendiler, diyor. Yani evlilik kavramı, namus, mülkiyet ve inanç gibi soyut değerlerden sonra var olmuştur. (Tekvin, 3, 9–11 ve 22)

Burada dikkat etmeniz gereken şudur: Bu dinî ve vahiy ürünü olan metinler, ürün ve meyve manasında olan oğul ve oğullar deyimini kullanırken, Allah'ın sonsuz soyut varlığına yakışmayan *veled* ve *doğurma* gibi kelimeleri kullanmamışlardır. Fakat sonra bazı şekilci dindarlar oğul kavramını maddi bir doğurma gibi anlayınca, Kur'an bunu düzeltmeye çalıştı. Yani Tevrat ve İncil'in metnine yanlış demedi. *“Yahudi ve Hıristiyanlar yanlış anlıyor; müşrikler gibi Allah'ı maddi olarak biliyorlar.”* dedi. (Tevbe, 30)

Evet, varlık konusunda Tevrat ve İncil mucize oldukları gibi, Kur'an da, dil ve iman açısından yüksek mucizeler gösteriyor. Mesela tapılan nesne ve değerlere normal dil bilgisi kurallarına göre *mabud* kelimesi kullanılması gerekirken, buna bedel daima *“Allah ve İlah”* kelimelerini kullanıyor. Bununla der ki; ism-i meful sığası, edilgenliği, sınırlılığı ve donukluğu ifade ediyor. Hâlbuki Tanrı gibi tapılan hakikat aktif, kutsal ve sonsuz olmalı ki, ancak *“İlah ve Allah”* kelimeleri ile ifade edilebilir. Ve Kur'anda *“mabud”* kelimesinin geçmemesi gibi, *“mahlûk”* (yaratık) kelimesi de geçmiyor. Sadece *“halık”* (yaratıcı) ve *“halk”* (yaratma) kelimeleri geçiyor.

Evet, İlahî sonsuz-soyut varlık, kudretine sürekli şekil veriyor. Yani nesnelere belli bir form içinde oluşturuyor. Zaten *halık* kelimesi şekillendiren demektir. Evet, Allah'ın yaratıcılığı ve şekillendirmesi sonsuz ve süresiz olarak devam ediyor. Fakat an-bean nesnelere yapıları nitelik ve nicelik olarak değiştiğinden donukluk ve sınırlılık ifade eden isim-i meful sığasıyla “*mahlûk*” ve “*mahlûkat*” kelimesi Kur’anda geçmiyor.

Bu ontolojik iki kelime gibi *mevcut* ve *mevcudat* kelimeleri de geçmiyor. Çünkü *vücut* (varlık) sürekli aktiflik içindedir; sonsuzdur yani sadece bir tanedir. Ki bu sonsuz varlığın zihindeki karşılığı 1 ve Birliktir. Diğer nesnelere ve formlar sadece o Birin türevleridir. Kur’an *vücut* kökünden sadece *vecede-yecidu* fiillerini kullanıyor. Bu üslubuyla der ki, varlık bir tanedir ve sonsuzdur. İnsan sadece kapasitesi nispetinde onunla karşılaşır ve onu hisseder.

Çinliler (Taocular) bu 1 değerindeki somutluk kavramından da rahatsız olmuşlar ki; o sonsuz ve soyut varlığı 1 ile değil de sıfır ile ifade etmişlerdir. Ki İslamî literatürde, sıfır ulûhiyeti temsil ederken, 1 (bir) Rahmaniyeti temsil ediyor.

Ayrıca Arapçada fonetikleri birbirine yakın olan kelimeler, belli bir ortak noktada kesişiyorlar. Mesela *neçis*, *ricis* gibi; *cûd* ve *vücut* kelimeleri de birbirine yakın manalara konulan iki bayraktırlar. Evet, bizim mecazen kullandığımız *vücut* kelimesi, somut ve ilahî sonsuz soyut varlığın bir cûdu ve cömertliğidir. Ki, Kur’an bu varlık şifresini Bismelenin dört kelimesinde ifade ediyor.

“*Allah*” tapılmaya layık, değerlere sahip, sonsuz soyut varlık manasına gelir.

“*Rahman*” bu sonsuz-soyut varlığın, sonsuz-somut örneklerle, somut varlıkları ve onların özü olan kişiliklerini düzenli ve yasal olarak belirlemesi ve beslemesi demektir.

“*Rahim*” soyut ile somutun birleşmesi sonucu, sıra dışı ekstra iyilikler, cömertlikler, şefkat ve inayetler bağışlayan demektir.. Bu üç kısım varlığın bilimsel yönü ise “*isim*” kelimesinde saklıdır.

İsim ve esma, sınırlı somut belirgin nokta varlıklar, demektir. Özellikle belirginleşen benler ve bilinçler. Ki her birisi, Allah'ın o sonsuz varlık hazinesinden istifade etmenin bir yolu ve yordamı, bilimsel bir izahıdır. Demek Allah'ın isimleri yıldız, çiçek, böcek, kimya, fizik, ihsan, insan vs. varlıklardır. Yani Allah'ın isimleri, İbranice veya Arapça veya Süryanice belli kutsal kelimeler demek değildir. Bu kutsal kelimeler, anlattığımız bu cûd ve rahmet noktalarının insan tarafından sözcüklerle işaretlenmesidir. “*Allah, Âdeme (insanoğluna) Allah'ın isimleri olan eşyanın mahiyetlerini öğretti. Ve ey Âdem bunların isimlerini (özelliklerini) meleklere bildir, dedi.*” (Bakara, 31)

Evet, o sonsuz-soyut varlık, yani Allah, Rahmaniyetiyle somut noktalarda kendini gösterdiği gibi, insanoğlunu hayvaniyet mertebesinde alıp Rububiyet ve gelişme sürecinde onu yeryüzünün halifesi yapması da, o sonsuz mükemmel varlık düzeninin bir çiçeğidir.

Evet, özellikle Sami dillerde Allah'ın isimleri kabul edilen sözcüklerin, sonsuz bir bilinci ifade eder tarzda matematiksel boyutları taşımaları, insanın âdem olmasının bir mucizesi gibi duruyor.

Evet, varlık bütün boyutları ve renkleri ile o kadar büyük ve sonsuz bir nimettir ki, Kur’an onu kapsayacak, sınırlandırarak bir kelime ile ifade etmiyor. Yokluk yoktur, dercesine “*adem*” kelimesini kullanmıyor. Tek gerçek (*Hak*) sonsuz ve kuşatıcı olan Allah'tır, diyor.

Peki, bu kadar güzelliğe rağmen neden bazıları onu inkâr ediyor?

Cevap: Aslında kimse Allah'ı inkâr etmiyor. Çünkü Allah'ı inkâr etmek varlığı ve gerçekliği inkâr etmek demektir. Yani Allah yoktur diyenler, Kilisenin ve avamın tasavvur ettiği “*Teo*” yoktur, demek istiyorlar. Ve kendi ontolojik varlık anlayışlarını ifade edemediklerinden “*agnostik*” gibi kalıyorlar. Hatta varlık bir yanılısamadır, diyenler dahi hayal seviyesinde bile olsa bir gerçeklik rengini kabul etmiş oluyorlar. Varlığı kabul edip de, onu absürt ve değersiz görenlere ise “*Nihilist*” denilir. Bu kelime de etimolojik olarak algı ve duygu zayıflığı demektir.

Evet, insanda sağlıklı bir mide ve iştah yoksa semavi (göksel) bir sofraya olan sonsuz nimetleri içeren, sürekli gelişen ve geliştikçe göreceli eksiklikleri tamamlayan varlık sofrasından elbette ki payı az olacaktır. Azap dediğimiz gerçek dahi, yıkıcı olma niteliği ile değil de, nimetin eksikliği demektir. Nimetten istifade ise, duyu ve algıların gelişmesine bağlıdır. Bu da insan elindedir.

Zaten küfür kavramının birinci manası değerlerin yokluğunu iddia etmek değildir. Varlığın ve hayatın nimet oluşunu görmemektir. İnkâr manasındaki kelime ise “*cuhud*” tur. Ki bu da bilimsel ve gerçek manada mümkün değildir.

Varlığın bu çok boyutlarının yapısını ve çok çeşitliliğini algılama ve duyumsamanın dini ismi *şükürdür*. Ve kim neyi ne kadar algılıyorsa, hissedip yaşıyorsa, onun değeri o kadardır. Aşk dahi, bu varlık nimetinin mükemmelliğini şiddetli derecede hissedip ona doğru incizap ve cezbedir.

2) *Gölge ve Gölge Varlık Kavramı*

Hem Kur'an'da, hem Sami Dil ailesinde, hatta Arien Dil grubunda gölge ve gölge edebilecek manalarını taşıyan kelimeler, birbirlerine çok yakındırlar. Evet, insanın yapısı aynı olduğuna göre, duyguların varlık karşısındaki ifadesi olan bu ontolojik meselede de kelimeler aynı zihniyeti taşıyor. Mesela:

Sami dillerde *madde* uzayan nesne demektir. Ki Batı dillerinde de bu mana “*mater, materyal*” kelimeleriyle ifade edilmiştir. Metre (uzunluk ölçüsü) kelimesi de bu kökten gelir. Ve fizikte bilindiği gibi, parçacıklar (kuantite) birleşip bir alanda yer alınca, Arapçada buna *mekân* (oluşum sahası) yani varlık nimetinden istifade edilebilecek somutlaşma alanı denilmiştir. Belki de kader tarafından madde ve varlığın 5'li yapısına ve *mekân*'ın niceliğine işaretten “*madde*”nin sayısal değeri 50; “*mekân*”ın ise sayısal değeri 111 gelmiştir. Somut varlık, madde ve *mekân* ile çok ilişkili olan “*zıl*” (gölge) kavramının da dikkat çekici manaları vardır. Şöyle ki:

Bu kök kelime nakıs fiil (yardımcı fiil) olarak kullanılır; süreklilik ve fiilin o ana kadar devam ettiğini bildirir. Bir de mecaz-ı mürsel olarak gölge eden bulut, dağ, duman gibi somut şeyler manasına da gelir. Ve gölgelik *mekân* manasından dolayı, varlığın konfor ortamının adı manasına geldiğinden, *gölge ve gölgelikler* Kur'an'da, özellikle cennet, nimet ve saadetin ifadesi siyakında kullanılmıştır. (Müfredat'a bakınız!)

Bu manalara dayanarak diyebiliriz ki; gölge, ne çok sıcak ne çok soğuk olmayan ve bugünkü dilde konfor kelimesi ile ifade edilen mutlu ortam demektir. Dolayısıyla “*Araplar gölgeye çok muhtaç olduklarından Kur'an bu kelimeyi çokça kullanmıştır*” gibi bir serzenişe gerek yoktur. Kur'anın fizik deyimini olarak bu kelimeyi kullanması, başlı başına, büyük ve açık bir mucizedir. Öyle ki bu konudaki ayetlerin zahiri meallerinden bile bu açık mucize anlaşılabiliriyor.. Şöyle ki: (Nahl Suresi, 48)

“*Allah'ın yasal meşietiyile şekillendirip yararlı hale getirdiği nesnelere görmediler mi? Onların gölgeleri sağdan (doğudan) ve şemailerinden (şekillerinden) çekilip, Allah'ın sonsuz sistemine itaat ediyor. Ve nesnelere kendisi de, Allah'ın sonsuz büyüklüğü karşısında bükülüp kalıyorlar.*”

Burada bu ayetin 4 kelimesinin birer işaretine değinsek iyi olur.

a) “Allah’ın halk etmesi” deyimi, hacim alıp yasal olarak devam eden ve gelen sonsuz ışığı kıran yani gölge yapan varlıklar demektir. “Hz. Muhammed’in gölgesi yoktu” rivayetinin manası da bu çerçevede anlaşılır. Yani onun her davranışının arkasında ilahi bilinç ve kasıt açıkça görünüyordu. Ragıp El-İsfehani, bu rivayetin sahih olduğunu ve Müfredatta değil de, başka bir kitapta bunu açıklayacağını söylüyor.

Demek, eğer hacim, şekil, devamlılık ve faydalanma boyutu yoksa başka bir tabir ile gölgelik olmuyorsa ona mahlûk denilmez. Bu manada İbn Arabî *Ruh* mahlûk değildir, demiştir. Evet, varlık, sonsuz ve şekilsiz bir enerji deryası + sonsuz bir yazılım ve bilinç + sonsuz gelişme ve yararlanılma döneminden ibarettir. İlk iki aşamaya mahlûk denilmiyor. Çünkü onların şekli yok. Ve çünkü sonsuzdurlar. Fakat Rububiyetin diyalektik sürecinde gelişmek ve mana üretmek için Allah, küçük dosyalar olarak o sonsuz kudretine ve bilincine bir form giydiriyor, yaratılma ve yararlanma gerçekleşiyor. Demek exnihilio yoktur.

b) Ayette geçen “*fey*” kelimesi, gidip gelen gölge demektir. Zilal ise daha çok sabit gölgeler için kullanılır. Doğu manasına gelen yemin (sağ taraf) tekil gelmiştir. Şekiller, şemailler, kuzey ve batı manasına gelen kelime ise “*şimal*” değil de çoğul olarak “*şemail*” gelmiştir.

c) Eşyanın iki temel durumu var: Görünürdeki (şehadetteki) halleri; metafizik geçmiş ve gelecek ile ilgili görünmeyen gaybî halleri... Kur’an’da 1. durum için, kunût, kıyam, boyun eğme, (dâhirun) gibi kelimeler kullanılırken, 2. durum için genelde *secde* kelimesi kullanılır. Ki Hz. Peygamberin Ebu Zer’e güneş batarken “Nereye gittiğini biliyor musun?” diye sorup; Allah’a secde etmeye gitti, diye cevap vermesi bu mana çerçevesindedir.

“Evet, *secde*, kulun Rabbine en yakın olduğu durumdur.” Yani insanın sonsuzluğu, maneviyatı, devamlılığı ve yazılımı anlaması ve yaşaması için en iyi ortam secdedir. Bu iki hadis, temel kaynaklarda rivayet edilmiştir. Ve itiraz görmemişlerdir.

d) Fizik ilminde bilindiği gibi, parçacıklar tek bir noktadan doğarlar, sonra tek başlarına veya birleşerek birçok şekiller alırlar. Ve her şeklin bir gölge boyutu oluyor. İşte Nahl 48. âyet, sağ (doğuyu) tekil; ve diğer oluşumları “*şemail*” diye çoğul olarak ifade etmesi başlı başına gaybî bir mucizedir.

Konumuzla alakalı 2. belge, Furkan 45–46. ayetleridir:

“Rabbin zıtları birbirine çatıştırarak somut maddeyi (dolayısıyla) gölgeyi nasıl uzattığını görmedin mi?”

[Ben kesin bilmiyorum, fakat büyük bir ihtimal ile denilebilir ki, dört farklı enerji alanının yoğunluğu, birleşmesi ve gelişmesiyle atomlar yaratılıyor. Uzay ve madde meydana geliyor ve geldikçe de gölgeler uzuyor.]

“Eğer Rabbin dileseydi, o gölgeyi durağan kıları. Fakat her şeye hareket vermiştir. Ve güneşi gerek gölgenin ve gerek gölge eden cismin görünmesine delil (gösterici) kılmışız.”

[Evet, dışarıdan büyük ve güçlü bir ışık olmazsa ne eşya görünür, ne de onlardan istifade edilir. Fakat bazıları eşyanın sınırlı dar yapısında boğulup, güneşi görmedikleri gibi; bazı sofiler de o kadar aşk ile güneşe kilitlenmişlerdir ki; eşyayı, hayatı görmez olmuşlardır. Demek madde ve nesnelere, insanı sonsuz bir gücü ve sonsuz bir bilinci görmekten alıkoymamalı!]

46. Ayet: “*Sonra biz o gölgeyi bize doğru (metafiziğe) yavaşça çekeriz.*” [Galiba varlıklar içinde en büyük bene sahip ve dolayısıyla en çok gölge eden 46 kromozomlu insanoğludur. Ki, onun koyu bir silüeti olan Ruhü ölümde metafizik âleme karışır. Ayetin numarası 46 olduğu gibi, harfleri de 23 adettir.]

3) *İhlâs Suresinin Beş Nüktesi*

Önce mealini okuyalım. “*De ki (evrensel vahiy diliyle deki;) Hüve (o varlık mutlak olarak) Allah’tır. (soyut ve sonsuzdur.) Fakat nokta tecellileri olarak ehadiyet cilvesiyle (monadlar şeklinde) somutlaşır görünür.*”

a) *Ehad* kelimesi 13 etmekle, determine somut dünyayı, göreceli ve sınırlılıktan kaynaklanan şerri, Mekke döneminde ehadiyet cilvesi sonucu alınan vahiyleri gösterdiği gibi; “*Allah ehaddır*” cümlesinin de 130 olması bu remze bir imadır; (med ve tenvin ile beraber.)

Allah sameddir. Yani sınırlı sonlu dünyada her şey zıddına muhtaçtır. Fakat Allah sonsuz olduğu için, soyut ve somut gerçekler, O’nun birer eli gibi durduğundan, o hiçbir şeye muhtaç değildir.

b) “*O doğurmamıştır*” yani doğum, maddenin maddi bir şeyi ortaya çıkarmasıdır, Allah’ın Kur’an’ı indirmesi, İsa’yı canlı bir vahiy yapması, kâinatı bir melek gibi yönetmesi, doğurganlık değildir. Belki tecelli ve yansımadır. O sonsuz varlık ve bilincin, her an, her gün yeni bir şe’n ve nitelikte olmasıdır. Bu cümlenin 114 (19x6) etmesi de Kur’an’ın 19’lu yapısına ve 114 sureli oluşuna bakar.

c) *O doğmamıştır..* Surenin Besmele ile beraber harfleri 66 adettir. Ki Allah kelimesinin değeri ile eşittir. (66+66) 132 eder. Ki, Muhammed kelimesinin ebcidedir. Yani Allah isimlerinde, icraatlarında sonsuzluğu ifade ediyorsa da, Ehadiyet cilvesi olarak peygamberler, kitaplar, veliler olarak kendini temsil ettiriyor. Fakat o mutlak (Hüve) ve sonsuz olduğundan:

d) “*Hiçbir kişilik ona denk değildir.*”

Kul Hüve kelimesi 141 ve *Hüve* kelimesi 11 etmesi, ima eder ki; Allah geçmiş ve gelecek olarak mutlak ve sonsuzdur. Aradaki maddi örnekler, sadece kulların yararlanmasına yani yaradılışa alt yapı ve araç olmaları içindir.

e) Surenin tümünün ebcedi değeri 1001 ediyor. İşaret ediyor ki, ara tecelliler, esma ve sıfatlar hem çokturlar hem de çeşitlidirler.

[Demek ancak bu ontolojik nükteler ile insan, kendisini şirkten ve ataletten kurtarabilir. Onun için bu sureye isim olarak İhlâs Suresi (yani kurtarıcı sure) denmiştir. Kur’anın bazı ayetlerinde ve bir takım edebi ifadelerde Allah için kullanılan Melik (kral), Sultan, Şems-i Ezeli gibi tabirler tamamıyla mecazdırlar. Allah’ın sonsuz egemenliğini ifade için birer düşünce merceği olan kelimelerdir. Evet, Allah’ın maddiliğine ve varlığının sınırlılığına ters düşen düşünceler, Kur’anın sonsuzluk ifade eden tevhidî anlayışına zıt olduklarından dinî bir kıymetleri yoktur. Zümer suresinin 4. ayeti, gayet net bir şekilde bu hakikati izah ediyor:]

“*Eğer Allah maddi evlat edinmek isteseydi, yarattıklarından bir varlığı seçerdi. Fakat O’nun sonsuz varlığı böyle bir şeyden çok çok yücedir. O mutlak, sonsuz ilahdır; bütün varlığı kuşatan Vahid (Birdir) ve kâinatta kendisine bağlı (abd) olan diğer bütün kişilikleri ve nesnelere bu birlik içinde birleştirmiştir.*”

Bu ayette görüldüğü gibi, Kahhar ismi imha edici, lanet edici manasında değildir. Allah'ın, sonsuz gücüyle zorla dahi olsa kâinattaki bütün dosyaları bir birlik ve ahenk içinde tutması manasındadır.

4) Şehadet Âlemi Ve Belge

Buraya kadar dediklerimiz ve anladıklarımız, makul ve gerçek olmakla beraber, bir derece gaybî ve metafizik kalıyor; onun için akıl, maddî ve somut dört köşeli bir delil istiyor. İşte diğer notlarda Kur'an'ın beyanının mucizeliğini gördüğümüz gibi, bu şehadet âleminden olan belge konusunda da Kur'an, yine mucizeliğini gösteriyor. Şöyle ki: (En'am Suresi 7 / 19)

“De ki: hangi varlık, hangi nesne somut şahitlik ve belge olarak daha büyüktür. Sen de ki: Allah, somut hayatımız itibariyle benim ile sizin aranızda şahittir. Ayrıca gayb âleminden şehadet âlemine (bana) bu Kur'an bildirildi ki, sizi ve ulaşan herkesi uyarayım. Siz Allah ile beraber (onu sınırlandırarak) başka ilahların olduğuna mı şahitlik ediyorsunuz? Sen de ki: Ben şahitlik etmeyeceğim. Ve ben kesinlikle sizin eş koştuklarınızdan beriyim.” (Onlardan kurtulacağım.)

Bu âyette bilginin kalitesine ve kaynağının sağlamlığına işaret eden 7 kelime var.. Şöyle ki: *“Kul”* (de ki:) kelimesi vahiy bilgisinin yapısına ve sonsuz delillere dayandığına işarettir. Bu kelimenin bir tek ayette dört kere gelmesi de, bu vahiy bilgilerinin Kur'an olarak somut bir belgeye dönüştüğüne bakar.

“Şey” form ve bilgi almış nesne. Der ki, her varlık ve her nesne, maddeten sınırlı ve küçük de olsa, taşıdığı form, yazılım ve bilinç itibari ile sonsuzluğu, birliği, düzenin egemenliğini gösterir. Kaldı ki; Allah'ın şahitliği ise, sonsuzluğu ve bütün değerleri temsil ettiğinden ondan daha büyük bir şahitlik ve belge olamaz. (Bu ayette geçtiği üzere; Allah hakkında şey denilir mi, denilmez mi? gibi bir tartışmanın bir anlamı yok.)

“Allah benimle sizin aranızda şahittir.” Evet, Allah bu konuda somut olarak da şahit olmuştur. Hz. Peygamberi muvaffak etti, düşmanlarına üstün kıldı. Bu 19. ayet ve bu cümlenin 19 harfi ve Kur'an'da milyar ihtimalleri aşan 19'lu tevafuklar da, Hz. Muhammed'in somut birer belgeleridirler.

Kur'an, binler somut verisiyle bu konuda çok büyük bir şahit, belge ve delildir: *“De ki, Ben şirke şahitlik etmeyeceğim.”* İşte bu haber, aynen gerçekleşti. Mekke'de 8 sene bu konuda zora tabi tuttıkları halde, bu vaad bozulmadı. Cümlenin harfleri de sekiz adettir.

“De ki: O tek bir ilahtır.” Bu cümle, mantık önermesi gibi somut bir belgedir. Yani eğer tanrı ve Allah varsa, sonsuzluk ve birlik O'nun en birinci zorunlu niteliğidir. 2x2 eğer gerçekse, bunun zorunlu boyutunun 4 olması gibi.

“Ve ben sizin eş koştuklarınızdan kurtulacağım.” Bu da bir ihbardır ve somut bir belge olarak gerçekleşmiştir. Yani on dokuz sene sonra, Hz. Muhammed Kâbe'yi putlardan temizlemiş oldu. Ki, bu Arapça cümlenin somut harfleri de 19 adettir.

Bir Hatırlatma: Kâinatta göreceli bir ben ve bilince sahip olan kişilikler ve nesnelere, abd yani kul yani Allah'ın sonsuz sisteminin bir hizmetkârı olduklarından tevhide, birliğe, sonsuzluğa yani ulûhiyete zıt olmuyorlar. Tam tersi, ulûhiyetin varlığı, bunları gerektiriyor. Nitekim bunlar da bu muhtaç ve sınırlı benlikle o Sonsuz Ummanın varlığına görünür birer delil oluyorlar.

Evet, bu sonsuz ulûhiyeti inkâr eden veya bencillik ile ondan ilişkisini kesen benler, ancak kendi benlikleri kadar varlıktan ve kemalattan istifade ederler. Onlar için bütün kâinat bir cehennem gibi olur. Fedakâr, iman ve ibadet ile entegre olmuş bir kul ise, sonsuz bir sistem kadar istifade eder. Belki göreceli bir sistem olur. Varlık bütün boyutlarıyla onun için bir nimet cenneti haline girer. (Kur’anda çok kullanılan abd ve ibadet kelimesi sadece bağlılık manasına gelir. Esirlik manasına gelmez. Fakat bağlılığı bir esaret gibi değerlendiren veya sosyal entegrasyonu istibdada dönüştüren bazıları, bu kelimeyi mecrasından çıkarmışlar. Hâlbuki bu sevimli bağlılığa bazen *hillet* (dostluk), *muhabbet* ve *vedudiyet* (sevgi) bağı da denilmiştir.

5) Tarihi Bir Hatadan Geri Dönmek

Çok eski zamanlardan beri inanç ve varlık anlayışında iki cereyan hep devam edip gelmiştir. İrfanî ve batınî bilgi ile şekli, zahirî inanç; Veya başka bir tabir ile Heterodoks bilgi ile Ortodoks inanç; Veya başka bir tabir ile Tasavvuf ve Kelam akımları birbiriyle mücadele ederek bugüne gelmişlerdir. Sofiler hiçbir zaman *Vâcibul-Vücut*, *hudûs*, *imkân* gibi kelam literatüründen haz almamışlardır; kelmacılar da, sofiler halkı saptırmasın, diye hurafevari, skolâstik zahiri bir literatürü devletler eliyle millete dayatmışlardır.

Bediüzzaman, dinsizliğin egemen olduğu ve kutsal değerlerin çiğnendiği bu çağda imanı kurtarmak endişesiyle önce Kur’an ağırlıklı bir kelam yolunu tutturmuş; ömrünün sonlarına doğru ise, tasavvufun varlık anlayışını yaşadığını ve *hakkal-yakin* olarak tecrübe ettiğini Şualar adlı kitabında söylüyor. Ve üç yüz yıl önce Afrikalı bir Şâzeli, varlığı çok basit ve güzel bir şekilde şöyle açıklamıştır: ***Vücut ve varlık umumi ve sonsuzdur. Sadece ak ve kara desenlerde kendini gösteriyor.***

Haliyle Allah’ın somutlaşmış esması olan ve mülk (tarla) ile ifade edilen bu sınırlı evren yaratıkları, Allah’ın o kutsal sonsuz varlığının yerini tutmasın, putçuluk gelişmesin, diye bazı kelmacılar, sofileri çokça kınamışlardır. Hâlbuki sofizmdeki bu tehlike ihtimaline karşı, kelmacıların anlattığı “*Teo*” anlayışı daha çok putperestlik zihniyetinin oluşmasına elverişlidir. Ve bilim ehli için dinsizliğe götürür. Türkçedeki “*var*” kelimesi etimolojik manası ile tarla yani istifade edilen somut nesne demektir.

Demek eğer Kur’an’ın sonsuzluk ve esma tarifi esas alınsa, tehlike hepten ortadan kalkar, irfan ve bilgi yolu açılır. O zaman sonradan var olma manasındaki *hudûs* ve olasılık içeren *imkân* kavramları da müfredattan çıkar. Ki dinin asıl kitaplarında bu iki kavram ve onların dayandığı Vâcibul-Vücut kavramı geçmiyor.

Evet, varlık sonsuz ve bir tanedir. Sonradan hiçbir şey var olmuyor. Ve bu varlık sonsuz tecelli imkânlarına sahiptir ve sonsuz olarak da tecelli ediyor. Dolayısıyla yoktan var etme manasındaki *icad* kelimesi sadece form ve nesnelere yazılımı için mecazen kullanılabilir. Hudûs ve imkân kelimeleri de birer zihni idman olmaktan öte bir şey ifade etmiyor.

Bence her üç semavi din birleşip yeni bir varlık ve Allah inancı literatürünü yazmalıdırlar. Ortaçağda dinsizleri susturmak için spekülasyonlarla gelişen ve vahiy metinlerine uymayan, varlığı bölen şirk ve ikilik kokan Ortaçağ Akaidini bırakmalıdırlar. Günün bilimsel bilgileri ışığında semavi metinlerin mucizeliğini göstermelidirler.

Evet, bazı sofiler, şeyhlerini ve kutup bildiklerini –sınırlı oldukları halde– sonsuz ulûhiyet ile karıştırıp onları bir süpermen gibi algılamışlar ise de; bunlara mukabil İbn Arabî ve Mevlana gibi âlim sofiler, sonsuzluğu ve varlığın bütünlüğünü çok güzel bir şekilde ifade edebilmişlerdir. İşte

bu farklılıktan dolayıdır ki; bazı Ortodoks Nakşîler, teist olduklarından “*Mevlana ancak bize mürid olabilir*” demişlerdir. Mevlana’yı küçümsemişler. İbn Arabî’yi de tekfir etmişlerdir.

Bütün mesele, vahyin, yazılımın, logosun, kelamın mahiyetini iyi bilmemekten kaynaklanıyor. Zaten Selef-i Salihînin, Akaide “*Kelam İlmi*” demesi de bu önemli noktaya dikkati çekmek içindir. Çünkü kelam yazılım, yasa ve logos manasına gelir.

Hülasa sonsuzluk ve kuşatıcılık ve birliği ifade eden “*Vahidiyet*” kavramı ile Benleri ve küçük, bağlı dosyaları ifade eden “*Ehadiyet*” gerçeğini iyi dengelemek gerekiyor. Ki bu somut varlık odacıkları Allah’ın en büyük ismi olan *El-Adl* ile gerçekleşiyorlar. Demek her şeyde denge gerekli olduğu gibi, inanç ve epistemolojide de adalet ve denge gerekiyor.

Demek ekolojiyi, fiziği, sibernetiği, bilgiyi, dinin evrensel deyimlerini tam anlasak, cehalet ve şirk karanlıklarından kurtulup sonsuz nimet bahçelerinde, sonsuz bir aydınlıktan beslenebiliriz, Allah’ın razı olacağı bir kul (abd) oluruz.

Sözümüzü bir arifin şu beyti ile bitirelim:

“*Gir meslek-i uşşaka, gör hikmet ü feyzi
İrfan u hüda akl-ı Aristo ile olmaz..*”

Evet, Aristo bilimde ve inançta Muallim-i Evvel sayılır. Onun bilgilerinden insanlık çok istifade etmesine rağmen, bugünkü kilitlenmenin ve hurafeciliğin en birinci sebebi yine odur. Zaten Hıristiyanlık ve İslam dinleri, mucizevî vahiy metinlerini bırakıp Aristo felsefesine dayalı olarak Akaid ve Kelam kitaplarını yazmalarından sonra, dinin mucizeliği kayboldu. Çünkü:

Aristo’nun kendisi Allah’ı bir ilk sebep olarak algılıyor, kâinatı ve varlıkları Allah’ın o sonsuz bilinç ve inayetinden müstakil, kendi kendine etkin ve yetkin olarak biliyor. Dolayısıyla ciddi İslam âlimleri tarafından müşrik kabul ediliyor. Bugünkü deyim ile ifade edersek Aristo gibilere Deist denilir. Yani Allah var, fakat vahiy göndermek, ölüleri canlandırmak gibi kâinat işleri ile ilgilenmez. Ki Kur’an böylelere müşrik diyor. Ahirete ve vahye inanan Ehl-i Kitaba ise asla müşrik demiyor. Sadece bazı yanlış bilgilerini düzeltiyor. Demek *Ahmet Remzi Efendi*’nin yukarıdaki şiiri, Aristo’nun bu halini ifade eder ki; bin yıla yakın bir süredir, medreselerimizde Aristo’nun mantığı ve felsefesi okutuluyor. Ümmetin bu meseleyi önemli tutması lazım!.

08. 01. 2009
Bahaeddin SAĞLAM